

Impact Factor - 6.625

E-ISSN - 2348-7143

INTERNATIONAL RESEARCH FELLOWS ASSOCIATION'S  
**RESEARCH JOURNEY**

International E-Research Journal

PEER REFEREED & INDEXED JOURNAL

May 2021

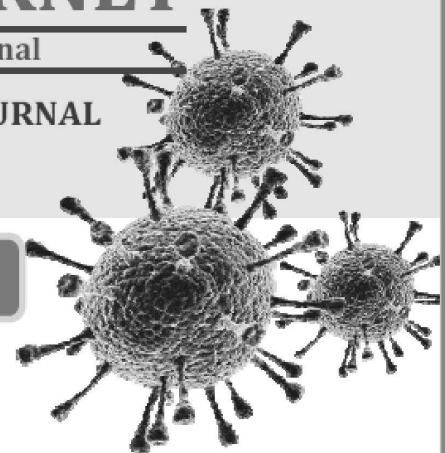
Special Issue 267 (B)

Multidisciplinary Issue

We are ready  
to fight & You?

BE ALERT & PREPARE FOR  
**COVID 3<sup>rd</sup> WAVE**

STAY HOME - STAY SAFE - WEAR MASK



Chief Editor -  
Dr. Dhanraj T. Dhangar,  
Assist. Prof. (Marathi)

Executive Editors :  
Dr. Tejesh Beldar, Nashikroad (English)  
Dr. Gaianan Wankhede, Kinwat (Hindi)



## INDEX

No.	Title of the Paper	Author's Name	Page No.
1	पालघर जिल्ह्यातील आदिवासी लोकनृत्य	प्रा. राजू शनवार	05
2	लोकसाहित्य आणि दैवत कथा	प्रा. भैरव्या पाटील	10
3	सूफी संप्रदाय : मराठी साहित्य	डॉ. अंजली मस्करेन्हुस	13
4	संत नामदेवांच्या अभंगातून येणारे ग्रामीण संदर्भ	डॉ. मारोती घुगे	16
5	लक्ष्मण महाराजकृत ज्योतिर्लिंगपर अभंग	डॉ. प्रवीण कारंजकर	25
6	'पाऊसपाणी' ह्या विठ्ठल बाघांच्या काव्यसंग्रहाचे वेगळेपण	प्रा. गजानन जाधव	29
7	भालचंद्र नेमाडे यांचा देशीवाद : संकल्पना व स्वरूप	डॉ. अमृता डोर्लीकर	32
8	कादंबरी वाङ्मय : संकल्पना व स्वरूप	डॉ. विभीषण देशमुख	36
9	कविता सावरकरांची	आनंद डूडल	45
10	'हाल्या हाल्या दुध दे' कादंबरीचा भाषिक आभ्यास	डॉ. व्ही.बी. राठोड	49
11	ह. मो. मराठे यांच्या 'पक्षिणी' कथासंग्रहातील प्रतिमांचा विचार	यशवंत सुरोशे	54
12	'वाटा पळवाटा' नाटकातील तीन पिढ्यांतील जीवन संघर्ष	प्रा. आर.डी.कांबळे	58
13	नव्वदोत्तरी मराठी नाटकांचे वेगळेपण	गोपीचंद्र धनगर, प्रा. शिरीष पाटील	62
14	अस्वस्थ वर्तमानातील चिंता आणि परिवर्तनवादी नाटक	प्रा. भरतकुमार भालेराव	65
15	'वॉन्टेड' प्रखर समाज वास्तवाची धग	डॉ. एन. व्ही. शिंदे	74
16	कवी भंडारे यांची 'मरणाच्या दारात तारणाऱ्या माणसाची' कृतज्ञता व्यक्त करणारी कविता	डॉ. जितेंद्र गिरासे	78
17	'झाड फुलांचे लावावे'च्या निमित्ताने	प्रा. माधव कांडणगिरे	83
18	विद्रोहाची कैफियत सौंदर्याचा आविष्कार : 'पन्हांटी आणि खापराचे दिवे'	प्रा. जाधव गजानन	88
19	'काय डॅंजर बारा सुटलाय !' या नाटकातील आशय आणि अभिव्यक्तीचे चित्रण	गोपीचंद्र धनगर, प्रा. शिरीष पाटील	92
20	प्रतिमा जोशी यांच्या कथांचे स्त्रीवादी दृष्टीकोनातून आकलन	यशवंत सुरोशे	95
21	तौलनिक साहित्य : प्रवृत्तीगत व मूल्यतत्त्वगत अभ्यास	प्रा. पी. डी.जाधव	101
22	तौलनिक साहित्यसंशोधन पद्धती	श्री. जालिंदर येवले	106
23	हस्तलिखित शास्त्र आणि योग : एक विक्षेपणात्मक अध्ययन	श्री. गौरव कडलग, प्रा. मधुसूदन पेन्ना	110



**'RESEARCH JOURNEY' International E- Research Journal**  
Impact Factor - (SJIF) - 6.625 (2019),  
Special Issue - 267 (B) : Multidisciplinary Issue  
Peer Reviewed Journal

E-ISSN :  
2348-7143  
May- 2021

30	सांप्रदायिकतेचा विकास आणि भारताचा स्वातंत्र्य संघर्ष	प्रा. प्रवीण चव्हाण	159
31	महाराष्ट्राच्या राजकारणात घराणेशाहीची भूमिका	सुवर्णरिखा पहाडे	165
32	डॉ. बाबासाहेब आंबेडकर यांचे लोकशाही संबंधी विचार	प्रा. एस.डी. गायकवाड	167
33	भारत बांगलादेश संबंध	प्रा. शरद बाघ	169
34	नाशिक जिल्ह्यातील आदिवासी महिलांचे मानवाधिकार : एक विश्लेषणात्मक अभ्यास	सुवर्णरिखा पहाडे	175
35	डी.एड. अध्यापक विद्यालयातील विद्यार्थ्यांमधील वैज्ञानिक मूल्यांचा अभ्यास	डॉ. योगिता बारी	177
36	संसर्गजन्य रोग : व्यक्ती व समाजाची भूमिका	प्रा. नवनाथ शिंदे	179
37	दुष्काळ : संकल्पना व स्वरूप	प्रा. निवृत्ती मिसाळ	186
38	महाराष्ट्र लोकसभा निवडणूक १९८०	प्रा. सुरेश देवरे	189
39	मराठा स्वतंत्र युद्ध : रामाराणी ताराबाई	डॉ. जी.एस. पाटील	194
40	पंडलीक नायका हांच्या सूर्यसांवट नाटकांतल्या प्रतिकांचो अभ्यास	दीपराज सातर्डेकर	199

*Our Editors have reviewed papers with experts' committee, and they have checked the papers on their level best to stop furtive literature. Except it, the respective authors of the papers are responsible for originality of the papers and intensive thoughts in the papers. Nobody can republish these papers without pre-permission of the publisher.*

*- Chief & Executive Editor*





## कविता सावरकरांची

आनंद वसंत डुडूल

कला, विज्ञान व वाणिज्य महाविद्यालय, चिखलदरा  
[ananddudul@gmail.com](mailto:ananddudul@gmail.com) Mob. 9421738944

### साधनरूपी कविता-

सावरकरांचे आयुष्य हे धगधगते यज्ञकुंड होते. त्यांची कविता व त्यांचे जीवन परस्पर-संबंधी आहेत. अनेक संघर्षशील नि नाटयमय प्रसंग त्यांच्या आयुष्यात आले. बुद्धिवादी भूमिकेतून तयार झालेल्या राष्ट्रवादाचा त्यांनी शेवटपर्यंत पुरस्कार केला. त्यांनी कवितेला साधन मानले होते. ----संकटाच्या काळात व खडतर कारावासामध्ये मनाची उभारी टिकविण्यासाठीही त्यांनी काही कविता लेखन केलेले आहे. प्रत्यक्षकार्य करता येण्याची शक्यता निर्माण झाल्यावर म्हणजे प्रदीर्घ कारावास संपल्यानंतर त्यांचे कविता -लेखन संपुष्टात आले. कवितेकडे साधन म्हणूनच सावरकरांनी पाहिलेले असल्यामुळे त्यांच्या अनेक कवितांमधून कलात्मक पातळीवर अनुभव अभिव्यक्त होताना दिसत नाही. तर स्थिर स्वरूपाच्या जाणिवाच वेगवेगळ्या कवितांचे निमित्त करून बौद्धिक व भावनिक पातळीवर प्रकट होतात.<sup>9</sup> हे गो. मा. पवारांचे त्यांच्या कवितेबद्दलचे विवेचन खरे आहे. समाजोद्धार करणे. हिंदुराष्ट्राचा प्रचार-प्रसार करणे विषम स्थितीत स्वतःच्या मनाला बळ देणे अशी काही साध्ये स्वीकारून त्यांची कविता निर्माण होते. वीररस त्यांच्या साहसी व पराक्रमप्रिय वृत्तीला सहजगत्या साध्य होता. 'मूर्ति दूजी ती' या कवितेमध्ये त्यांच्या जीवनकार्याचे स्पष्टीकरण आहे.

----राष्ट्राचा अखिलाची । ये तरी अहा  
तूही तुझ्या त्या दुंस-या चंडमूर्तीचे  
दर्शन मज दे । कविते आजि दुजा तो  
छेड सूर कर्कश, जो भिववी भैरवा ।

असा चंडीरूपी काव्यावतार त्यांना प्रिय आहे. रौद्र, वीर रसांची प्रत्ययकारी निर्मिती सावरकर करतात. त्यांच्या मुळाशी त्यांची हिंदुत्वानिष्ठा आहे. हिंदुत्वनिष्ठेच्या अविष्कारात भाषाप्रभुत्वाच्या खुणाही विपुल दिसतात.

बोधट तरि ते कृपाण तरी कठिणतम तरी